

فرهنگ اصطلاحات تخصصی رسانه دوزبانه آلمانی به فارسی – فارسی به آلمانی نشاط

مرتضی کاظمی نشاط

کارشناس ارشد زبان آلمانی،

رئیس انجمن صنفی مترجمان ایران

morteza.neshat@gmail.com

واژه‌های کلیدی: فرهنگ آلمانی-فارسی، فرهنگ فارسی-آلمانی، اصطلاحات تخصصی رسانه.

اثری که از سال ۱۳۸۵ تاکنون به‌طور متمرکز با صرف هفته‌ای دست‌کم پنج روز کاری تدوین و تنظیم شده است، یک فرهنگ تخصصی دوزبانه آلمانی به فارسی و فارسی به آلمانی با بیش از ده هزار اصطلاح و واژه تخصصی-کاربردی آلمانی به فارسی است که بالطبع در فارسی به آلمانی نیز به همین تعداد خواهد بود و قریب بیست هزار واژه و اصطلاح تخصصی را در حوزه ژورنالیسم رادیو و تلویزیونی و اخبار مطبوعاتی پوشش می‌دهد. تکمیل این اثر و اینکه نصاب اصطلاحات آن به حد قابل قبولی رسد، دوازده سال به طول انجامید. نگارنده این اثر به علت شرایط شغلی به‌عنوان «سردبیرمترجم» دوزبانه آلمانی و انگلیسی خبرگزاری سازمان صداوسیما قریب دو دهه است که مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌ها و گزارش‌های روز دنیا را در فضای کشورهای آلمانی‌زبان و از رسانه‌ها و شبکه‌های خبری تصویری آلمانی‌زبان، به‌سرعت، ترجمه و به واحدهای خبری برای استفاده ارسال می‌کند. این گردآوری با هدف تمرکز بر اصطلاحات پرتکرار زبان آلمانی در حوزه رسانه‌های جمعی رادیو و تلویزیون و مطبوعات انجام شده و هم‌اکنون چندی است که در قالب یک فرهنگ‌نامه تخصصی، آماده انتشار است. به‌منظور به‌روزرسانی این اثر تا زمان انتشار، افزودن اصطلاحات جدید و پرکاربرد دیگر در حوزه رسانه با قوت و جدیت در دستور کار قرار دارد.

فدراسیون جهانی مترجمان (FIT) با رویکرد تخصصی خود سه مخاطب اصلی دارد که عبارت‌اند از: مترجمان مکتوب، مترجمان شفاهی و اصطلاح‌شناسان. همه‌ساله برنامه‌ها، کارگاه‌ها و فروم‌های تخصصی قابل ملاحظه‌ای در حوزه اصطلاح‌شناسی از سوی این سازمان تخصصی، اغلب با میزبانی کشورهای عضو برگزار می‌شود. از منظر این نهاد بین‌المللی، کاری که یک اصطلاح‌شناس در حوزه زبان انجام می‌دهد، کمتر از مترجمان مکتوب و شفاهی نیست؛ چه‌بسا در پاره‌ای نمونه‌ها بیشتر هم باشد.

دامنه و گستره واژگان این فرهنگ، بیشتر حوزه‌های بشر قرن بیست و یکمی در فضای رسانه‌های جمعی شامل بخش‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، علمی و هنری را در برمی‌گیرد. طی مکاتباتی که با بخش فرهنگی سفارت آلمان در تهران صورت گرفته است، این فرهنگ تخصصی، قابلیت افزوده شدن به فرهنگ‌های دیجیتال آلمانی را نیز دارد. نظر به تجربه‌ای که نگارنده اثر در ترجمه زبان انگلیسی در قالب ترجمه‌های بسیار، گزارش‌ها و کتاب داشته است، در صورت امکان، فرهنگ دوزبانه مزبور، امکان تبدیل شدن به یک فرهنگ‌نامه تخصصی سه‌زبانه (آلمانی، انگلیسی و فارسی) را نیز دارد. بر اساس تحقیقات و بررسی‌های اینترنتی به عمل آمده پدیدآورنده، تاکنون فرهنگ اصطلاحات تخصصی حوزه ژورنالیزم به دو زبان آلمانی به انگلیسی یا انگلیسی به آلمانی در خارج از کشور منتشر نشده است. محور علاقه‌مندی برای شرکت این اثر در همایش، محور «فرهنگ‌نگاری تخصصی» است. تعاریف نگارنده از اصطلاح به شرح زیر است:

۱. واژه تک‌کلمه‌ای که دربرگیرنده یک مفهوم خاص قراردادی است.
  ۲. واژه ترکیبی دو یا سه کلمه‌ای که مفهوم خاصی را برای حوزه‌ای خاص نمایندگی می‌کند.
  ۳. واژه‌ای که از ترکیب یک حرف اضافه به اضافه یک اسم و گاهی یک فعل برساخته شده باشد اما مفهوم واحدی را نمایندگی کند.
- هدف از نگارش این فرهنگ، تفکیک واژگان و اصطلاحات با تکرارپذیری زیاد از واژگان عمومی و رایج با تمرکز بر فضا و زبان واژگانی رسانه‌های گروهی بوده است.
- مثال: اگر در یک کنفرانس خبری زنده بیست دقیقه‌ای از آنگلا مرکل، صدراعظم آلمان در حوزه‌های مختلف سیاسی و اقتصادی و اجتماعی از اصطلاحات مسلم و جافتاده زبان آلمانی برای باورپذیری بیشتر مفاهیم به‌کاررفته استفاده شود، بخش عظیمی از این اصطلاحات در این فرهنگ‌نامه ذکر شده است.

میزان فراگیری اصطلاحات این فرهنگ تخصصی به اندازه‌ای است که یک مخاطب فارسی‌زبان که به ترجمه آلمانی به فارسی نیاز دارد، با یافتن اصطلاحات رایج در این فرهنگ، دقیق‌ترین اصطلاحات معادل‌یابی‌شده به زبان فارسی را به‌راحتی دریافت می‌کند، ضمن آنکه میزان درک خود از مفاهیم مطرح‌شده در رسانه را نیز افزایش می‌دهد. به بیان گویاتر با این اثر، مترجم زبان آلمانی حوزه رسانه، همان اصطلاحی را که یک شهروند آلمانی تبار برای بیان منظور و مقصود خویش به‌کار می‌برد، در کلام یا متن خود استفاده می‌کند؛ از این‌رو می‌توان گفت فرهنگ‌نامه مزبور از درصد تطبیق زیادی در دقت اصطلاحات به کار رفته با مفهومی که نیاز به انتقالش به مخاطب وجود دارد، برخوردار است. در نتیجه میزان باورپذیری جملات و عبارات برای هر دو مخاطب فارسی و آلمانی‌زبان، افزایش خواهد یافت. اکنون که کار محتوایی این فرهنگ‌نامه به پایان رسیده است، نگارنده می‌کوشد در صورت امکان برای بیان هر اصطلاح از یک شاهد مثال گویا نیز استفاده کند تا مخاطب اثر با مشاهده این جملات نمونه و شاهد مثال‌ها، به‌سرعت، درک غایی و اطمینان از صحت کاربرد آن اصطلاح را برای خود مجسم کند.

در صورت الحاق زبان انگلیسی به این فرهنگ، استفاده از این فرهنگ تخصصی به‌روزرسانی شده برای تمام خبرگزاری‌های داخلی و خارجی توصیه می‌شود. کلیه محتواها و معانی واژگانی این فرهنگ به علت مداومت مستمر پدیدآورنده با حوزه خبر، به‌روزرسانی شده‌اند. مهم‌ترین معضل نگارنده در تنظیم و نگارش این فرهنگ‌نامه، یافتن بهترین معادل‌های زبان فارسی برای اصطلاحات زبان آلمانی به‌کار رفته در حوزه خبر بود که برای افزایش قدرت انتخاب در استخراج بهترین معادل، معنی یک اصطلاح آلمانی، هم‌زمان با معنی همان اصطلاح در زبان انگلیسی تطبیق داده شده است تا بتوان معادل‌های فارسی بهتر و جامع‌تری را انتخاب و استفاده کرد. هرچند گزیده‌ای از این اثر به پیوست تقدیم است اما در پایان به ذکر چند نمونه از اصطلاحات این اثر اشاره می‌شود:

- Schadsoftware, die, -n (توضیح واژه به واژه = نرم‌افزار زیان‌آور)
- Frühjahrsputz, der (توضیح واژه به واژه = نظافت کردن در بهار)
- Steueroase, die, -n (توضیح واژگانی = گوشه امن و دنج برای مالیات)
- Bullenmarkt, der, -märkte (توضیح واژگانی = بازار گاو)
- Zukunftsfrage, die, -n (توضیح واژگانی: سؤال آینده)
- Waghalsige Strategie, die, -n (توضیح واژگانی = راهبرد خطرناک)
- Mundpropaganda, die (توضیح واژگانی: تبلیغات دهان‌به‌دهان / شفاهی / گفتاری)
- Länderspiel, das, -e (توضیح واژگانی = بازی کشورها)
- Handlungsspielraum, der, - räume (توضیح واژگانی: فضای بازی عملیاتی)
- Nachhaltige Entwicklung, die, -en (توضیح واژگانی = پیشرفت مداوم و طولانی)